

Юрій Борисович Прібилєв

ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ КОСМІЧНИХ СИСТЕМ У СИСТЕМІ ОПЕРАТИВНИХ СТАНДАРТІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій

Насущною потребою у Збройних Силах України є необхідність упорядкування системи керівних документів. Тому з метою визначення єдиних поглядів на перелік і взаємозв'язок документів питань управління, застосування, підготовки та забезпечення Збройних Сил України вийшов відповідний Наказ Генерального штабу Збройних Сил України, яким була затверджена Система оперативних стандартів Збройних Сил України [1].

Найвищу ступінь у цієї Системи оперативних стандартів займають доктринальні документи, які визначають систему офіційних поглядів і положень щодо управління, застосування, підготовки та забезпечення Збройних Сил України. Під військовою доктриною найчастіше за все розуміють систему керівних поглядів на причини виникнення, сутність і характер сучасних військових конфліктів, принципи підготовки держави до можливого військового конфлікту, а також на застосування військової сили для захисту державного суверенітету, територіальної цілісності й інших життєво важливих національних інтересів. Одним з основних принципів військової політики України є дотримання без'ядерного статусу й політики позаблоковості, що знайшло своє відображення у військової доктрини України.

Ще одним із головних доктринальних документів є доктрина підготовки і застосування Збройних Сил України, у якій зосереджена увага на існуючі та майбутні погрози національної безпеки воєнно-стратегічного й військово-технічного характеру. Суть їх розкривається з аналізу досвіду минулих війн і концепцій будівництва, розвитку та застосування збройних сил провідних держав світу, спрямованості підготовки, практики вдосконалювання органів військового керування, структури військ (сил), форм їх застосування, концепцій і програм створення нової зброї. Досвід сучасних війн та збройних конфліктів свідчить, що зараз все більший внесок у підготовку та застосування угруповань військ (сил) роблять військово-космічні засоби. В сучасних умовах бойові можливості збройних сил за рахунок використання інформаційної та інших космічних компонент підвищуються в 1,5...2,0 рази.

В основі всього лежить корінна зміна змісту

сучасних війн і збройних конфліктів: на зміну танкам, артилерії й живій силі прийшли авіаційні й ракетні високоточні засоби поразки, які забезпечують космічні системи. Ретроспективний аналіз показує, що зміна головної зброї війни почалася вже під час Другої світової війни. Вторгнення фашистських військ у Францію й Радянський Союз почалося з повітряного нападу. Причому літаків у Німеччині було більше, ніж танків. Кожна наступна війна характеризувалася все більшою участю в збройному протиборстві авіації й сил ППО, а також особливо - космічних систем.

Операція збройних сил США й Великобританії в Іраку в 1998 р. і війна в Югославії в 1999 р. велися країнами НАТО тільки ударами засобів повітряного нападу при їх забезпеченні космічними системами. При цьому країни, що не змогли відбити повітряно-космічний напад, були змушені відмовитися від подальшої боротьби й визнати свою поразку. Закономірність залежності ходу й результату воєнних дій від результатів протиборства в повітряно-космічній сфері стала об'єктивною реальністю. У період війни в Іраку, фінансування ВПС США доходило до 42% усього бюджету міністерства оборони. Усі зусилля в розвитку техніки й підготовки військ армій розвинених держав миру направляються на ефективне ведення бойових дій із завоювання переваги в повітрі, а в перспективі – і в космосі. На основі прориву в технологіях, особливо інформаційних, відбувається революція у військовій справі, значною мірою орієнтована на широке використання космосу у військових цілях.

Формулювання мети статті. Виклад основного матеріалу

В існуючій Військовій доктрині вплив повітряно-космічної погрози на безпеку України практично не розглядається, не відзначені тенденції переважно повітряно-космічного характеру сучасних війн і, як наслідок, не визначені необхідні пріоритети в розвитку повітряно-космічної складової військової організації нашої держави. Тобто, загальним зауваженням по змісту діючої Військової доктрини є те, що її основу становлять погляди на підготовку й ведення війн минулого сторіччя.

До складу Системи оперативних стандартів на стратегічному рівні з питань забезпечення входить

Настанова з космічної розвідки, яка детально регламентує особливості організації та ведення космічної розвідки. Інших нормативних документів, що регламентують використання супутникових систем зв'язку, навігаційних систем, або інших космічних систем забезпечення у Системи оперативних стандартів не передбачено.

На сучасному етапі розвитку теорії та практики ведення воєнних дій військові фахівці провідних у військовому відношенні країн світу відзначають появу нового виду забезпечення операцій (бойових дій) – космічного [2]. Виникнення космічного забезпечення бойових дій зумовлюється такими чинниками:

глобалізацією збройної боротьби з охопленням воєнними діями всіх сфер, у тому числі й космічної; кількісно-якісним розвитком космічних засобів воєнного призначення;

зміною поглядів на форми та способи бойового застосування космічних сил;

зростанням важливості космічних засобів, що пов'язано зі змінами в міжнародній воєнно-політичній обстановці;

зростанням ролі космічних інформаційно-розвідувальних систем;

створенням і використанням в інтересах збройної боротьби космічних систем подвійного призначення;

Космічне забезпечення дій військ не лише дає можливість підвищувати якість оперативного (бойового) забезпечення. Воно є також важливою інформаційною складовою процесу управління військами та сприяє підвищенню ефективності застосування всіх видів озброєння і військової техніки. Основу космічного забезпечення операцій (бойових дій) становлять розвідувально-інформаційні дії космічних систем. Зазначені чинники зумовлюють потребу аналізу, визначення, обґрунтування та реалізації дій щодо впровадження космічного забезпечення в систему забезпечення операцій (бойових дій) військ (сил), що актуально для будь-якої сучасної розвиненої держави світу. З ретроспективного аналізу застосування космічних систем у локальних війнах і збройних конфліктах

Література

1. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України №220 від 22.10.2012 р. Про затвердження Системи оперативних стандартів Збройних Сил України (Системи документів з питань управління, застосування, підготовки та забезпечення). **2. Слипченко В. И.** Войны шестого поколения. Оружие и военное искусство будущего. – М: ВЕЧЕ, 2002.- 384 с. **3. Попов М. О.**

другої половини ХХ ст. й сучасності [3] впливає, що космічне забезпечення операцій (бойових дій) почало формуватися з початком практичного освоєння космосу.

Космічні системи в межах космічного забезпечення можуть виконувати завдання з таких видів оперативного (бойового) забезпечення, як розвідка, зв'язок, топогеодезичне й навігаційне забезпечення, та забезпечувати застосування високоточної зброї й повітряно-космічних ударних систем.

Під космічним забезпеченням пропонується розуміти вид оперативного (бойового) забезпечення збройних сил з використанням космічних систем і засобів, яке становить комплекс взаємопов'язаних заходів, що здійснюються для створення сприятливих умов успішного розгортання військ (сил), підготовки та проведення операцій (бойових дій), ефективного застосування своїх військ (сил), озброєння та військової техніки, а також для зниження ефективності застосування військ (сил) і зброї противника. Космічне забезпечення дій військ (сил) передбачає космічну розвідку, супутниковий зв'язок, супутникову навігацію, топогеодезію та метеорологію, контроль космічного простору [4].

Висновки

Таким чином, найважливішою, а в деяких випадках і єдиною сферою збройної боротьби реально стає єдиний повітряно-космічний простір. Сили й засоби повітряного й космічного нападу й система їх інформаційного забезпечення у всіх арміях провідних у військовому відношенні країн світу удосконалюються комплексно й одержали пріоритетний розвиток. Їх провідна роль закріплена в доктринальних документах застосування збройних сил, а у військових бюджетах провідних у військовому відношенні країн світу їх частка становить від 26 до 37%. Україна для забезпечення достатнього рівня національної безпеки й оборони має звернути особливу увагу на необхідність використання для цього космічних систем та відповідного відображення питань використання космічних систем у доктринальних документах.

Шляхи отримання космічної інформації в інтересах національної безпеки та оборони. // Наука і оборона № 2, 2003, с. 38-50. **4. Даник Ю. Г.** Концептуальні напрями створення системи космічного забезпечення Збройних Сил України / Ю. Г. Даник, С. О. Тишук // Наука і оборона №2, 2008, с. 53-57.

В статье проанализированы доктринальные документы, входящие в состав системы оперативных стандартов Вооруженных Сил Украины, по вопросам применения космических систем. На основе результатов анализа предложены рекомендации по созданию системы космического обеспечения Вооруженных Сил Украины.

Ключевые слова: система оперативных стандартов Вооруженных Сил Украины, военная доктрина, космические системы.

The article analyzes the doctrine documents on the application of space systems that are part of the operational standards system of the Armed Forces of Ukraine. On the bases of the analysis the recommendations for the creation of space supplying system of the Armed Forces of Ukraine were offered.

Key words: operational standards of the Armed Forces of Ukraine's, military doctrine, space systems.